

Інституту бібліотекознавства НБУВ 18 серпня 2022 р. за участі понад 100 фахівців з усіх регіонів України. Серед найзмістовніших доповідей виокремимо такі: "Дистанційні послуги як прогресивна форма обслуговування користувачів" (О. Сокур); "Сервіс "Віртуальна довідка" НБУВ як інструмент інформаційного забезпечення науки" (Л. Коновал); "Задоволення інформаційних потреб користувачів НБУВ в умовах воєнного стану" (Т. Сербогіна).

На тематичному семінарі "Бібліотека та російсько-українські інформаційні війни", проведеному 9 вересня 2022 р. за участі майже 70 представників профільних установ з різних куточків країни, обговорювали доповіді провідних вітчизняних учених-бібліотекознавців, зокрема О. Сокур "Бібліотеки на захисті інформаційного простору України", О. Клименко "Роль української мови

сьогодні", О. Дзири "Чим небезпечна українська книга для росіян: як вони з нею боролись і як продовжують боротися в умовах російсько-української війни".

Сьогодні в центрі уваги НБУВ — орієнтація на цифровізацію, розширення дистанційних форм обслуговування користувачів, розкриття й популяризація бібліотечного фонду за допомогою віртуальних сервісів. Інформаційні технології дають змогу інтегрувати низку бібліотечно-інформаційних послуг у мережеве середовище й підвищити ефективність, якість та оперативність обслуговування.

Основні онлайн-послуги НБУВ, які надаються на безоплатній основі та спрямовані на забезпечення бібліотечно-інформаційних потреб віддалених користувачів в умовах воєнного стану, наведено на блок-схемах 1—5.

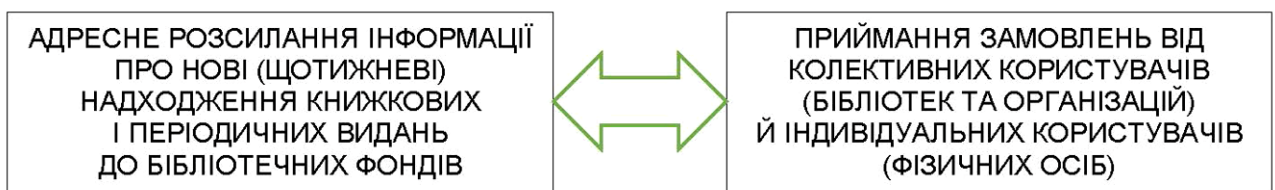
Блок-схема 1. Зміст онлайн-послуги "Пошук документів та інформаційних ресурсів"

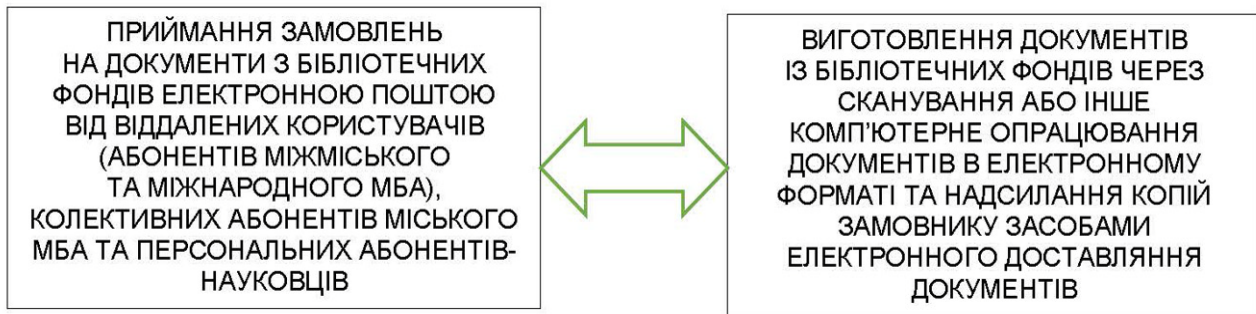
Блок-схема 2. Зміст онлайн-послуги "Доступ до повнотекстових електронних інформаційних ресурсів"

Блок-схема 3. Зміст онлайн-послуги "Довідково-консультаційна інформація ("Запитай бібліотекаря")"

Блок-схема 4. Зміст онлайн-послуги "Адресно-цільове інформування"

Блок-схема 5. Зміст онлайн-послуги "Користування міжбібліотечним абонементом"

З рештою дистанційних бібліотечно-інформаційних послуг можна ознайомитися на сторінці вебпорталу НБУВ за адресою: <http://www.nbuv.gov.ua/node/121>.

У винятково складний для країни та її науки час бібліотека доклала максимуму зусиль для продовження наукових досліджень. Важливою подією стало проведення в жовтні 2022 р. традиційної Міжнародної наукової конференції НБУВ "Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг". Метою науково-комунікативного заходу стало об'єднання зусиль учених і практиків у розв'язанні актуальних питань розвитку бібліотечно-інформаційного потенціалу в сучасних умовах, виокремлення найгостріших проблем у бібліотечній сфері та визначення шляхів їх подолання, оприлюднення результатів наукових пошуків, розроблення рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення діяльності бібліотек.

Учасники конференції у доповідях наголошували, що в усі часи (миру, війни чи катаклізмів) бібліотека як інституція залишається відкритою, активною та актуальною, а також закликали бібліотечних працівників до наукового осмислення, обговорення та аналізу реалій військової кризи задля згуртування українського суспільства та його оптимального інформаційного забезпечення.

Не випадково, що з перших днів воєнного конфлікту НБУВ здобула дружню підтримку колег із різних куточків планети. Солідарність із найбільшою українською бібліотекою висловили: Британська бібліотека, Австрійська національна бібліотека, Державна бібліотека в Берліні, Національна бібліотека Польщі, Литовська національна бібліотека імені Мартінаса Мажвідаса, Латвійська національна бібліотека, Національна бібліотека Естонії, Бібліотека Ягеллонського університету в Кракові, Національна бібліотека Іспанії, Королівська бібліотека Данії та інші. Руку підтримки простягли також професійні міжнародні спільноти: Конференція директорів

європейських національних бібліотек (The Conference of European National Librarians, CENL), Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (The International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA), Асоціація спеціальних бібліотек (Special Libraries Association, SLA), Міжнародна рада архівів (International Council on Archives, ICA).

Висновки. У сучасних умовах діяльність бібліотек зумовлена специфікою воєнного стану в державі. На цей виклик НБУВ відповідає ще більшою згуртованістю, сконцентрованістю на найголовніших завданнях, що разом із зусиллями українського суспільства сприятимуть пришвидшенню перемоги. Бібліотека тримає інформаційний стрій, залучаючи для цього всі можливі у воєнний час засоби: продовжує наукові дослідження, здійснює соціокультурні заходи, надає бібліотечно-інформаційні послуги та консультативно-методичну допомогу фізичним і віддаленим користувачам.

Нинішні умови підтвердили правильність і далекоглядність стратегії НБУВ, орієнтованої на формування й використання електронних інформаційних ресурсів, баз даних та оцифрованих джерел.

Серед актуальних завдань "переднього краю" бібліотечного фронту — проблема управління інформаційними ресурсами, підвищення ефективності бібліотечно-інформаційного обслуговування, розроблення чіткого алгоритму діяльності установи відповідно до агресивних викликів і загроз.

У час, коли інформаційна війна з агресором набула оперативного характеру та гарячих форм, внесок бібліотек у перемогу буде тим значніший, чим досконаліше працюватиме кожна їхня ланка, чим вагомішою стане її роль в інформаційному складнику боротьби за свободу та незалежність нашої держави. Потрібно також об'єднати зусилля бібліотек з іншими учасниками інформаційного процесу: засобами масової інформації, творчими й мистецькими спілками, архівами та музеями, громадськими інституціями, представниками ІТ-сфери тощо.

Список використаних літератури та джерел

1. Вдовіна О. О. Діяльність бібліотек в умовах російської агресії проти України / О. О. Вдовіна // Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : збірник матеріалів П'ятої міжнар. наук. конф., м. Київ, 23—24 червня 2022 р. ; упоряд. З. М. Свердлик, М. М. Цілина. — Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. — С. 53—55.
2. Волянський П. Б. Методологічні підходи до управління ризиками в процесі ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій / П. Б. Волянський // Інвестиції: практика та досвід. — 2013. — № 13. — С. 134—136.
3. Добко Т. В. Злочини Російської Федерації проти культурної спадщини України / Т. В. Добко // Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : збірник матеріалів П'ятої міжнар. наук. конф., м. Київ, 23—24 червня 2022 р. ; упоряд. З. М. Свердлик, М. М. Цілина. — Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. — С. 42—44.
4. Звернення Президії ВГО Українська бібліотечна асоціація до бібліотечної спільноти України від 23 лютого 2022 р. ВГО Українська бібліотечна асоціація. — Режим доступу: <https://ula.org.ua/novyny-ta-podii/novyny/4977-zvernennia-prezydii-who-ukrainska-bibliotchna-asotsiatsiia-do-bibliotchnoi-spilnoty-ukrainy-vid-23-liutoho-2022-g> (дата звернення: 22.01.2023). — Назва з екрана.
5. Киричок А. П. Аналіз стратегічно-управлінських заходів реагування на кризу у галузі державного управління (на прикладі кризової комунікації під час подій, пов'язаних із боями за Іловайськ) / А. П. Киричок // Технологія і техніка друкарства. — 2020. — Вип. 4. — С. 90—106.
6. Кошелева О. Б. Формування моделі надання освітніх послуг ЗВО в умовах воєнного стану / О. Б. Кошелева, О. А. Кравчук, О. В. Цисельська // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2022. — № 2. — С. 114—122.
7. Маніфест Української бібліотечної асоціації "Бібліотеки в умовах кризи". — Бібліотечний вісник. — 2015. — № 4. — С. 35—38.
8. Натаров О. О. Активізація комунікаційної діяльності бібліотек України в умовах воєнного стану / О. О. Натаров // Матеріали міжнародної наукової конференції "Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг". Київ, 4—6 жовт. 2022 р. — Режим доступу: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1577> (дата звернення 22.01.2022). — Назва з екрана.
9. Овсяник В. М. Кризові комунікації в умовах надзвичайних ситуацій / В. М. Овсяник // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Державне управління. — 2018. — № 2. — С. 105—111.
10. Онищенко О. С. Заява академіка НАН України Олексія Семеновича Онищенка щодо протесту проти воєнної агресії з боку Російської Федерації / О. С. Онищенко ; Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5877> (дата звернення: 22.01.2023). — Назва з екрана.
11. Ржеуський А. Інформаційне обслуговування користувачів бібліотек технічних закладів вищої освіти України в умовах карантину та воєнного стану: порівняльний аналіз / А. Ржеуський, Н. Кунанець, В. Добровольська // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2022. — № 2. — С. 57—65.
12. Сахарова М. П. Розробка та актуалізація комунікаційної політики бібліотеки в умовах воєнного стану: кризові комунікації / М. П. Сахарова, Я. О. Хімич // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2022. — № 2. — С. 65—74.
13. Сердюк С. Герасимова С. Бібліотеки України під час війни: адаптація до нових реалій та визначення пріоритетів / С. Сердюк, С. Герасимова // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. — 2022. — № 3. — С. 9—14.

Lesia Turovska,

*Researcher of the Department of Comprehensive Library Services,
Vernadsky National Library of Ukraine*

***Transformation of scientific library activities under the conditions of the state of martial law
(at the example of the Vernadsky National Library of Ukraine)***

The purpose of the article is to determine the general trends and directions of the transformation of the library and information activities of the scientific library in the conditions of martial law caused by the full-scale military aggression against Ukraine. The research methodology consists in the application of general scientific methods: analysis, synthesis, generalization, comparative analysis. Scientific novelty. Current issues of remote library and information service for scientific library users under martial law are discussed, the spectrum of remote services is analysed. Conclusions. The conducted research determined that the library and information activity in the conditions of martial law retains its basic basis "book-reader" with the transfer of the practical component of its activity to the online space, where users can receive a palette of library services. Perspectives. Development of consultative methodical and practical recommendations for the development of a library and information service mechanism under martial law.

Keywords: *martial law; transformation of library and information services; electronic resource; web portal; remote user*

References

1. Vdovina O. O. (2022). Diialnist bibliotek v umovakh rosiiskoi ahresiii proty Ukrainy *Informatsiia, komunikatsiia ta upravlinnia znanniamy v hlobalizovanomu sviti : zbirnik materialiv Piatoi mizhnar. nauk. konf.* (Kyiv, 23—24 chervnia 2022 r.). Kyiv: Vyd. tsentr KNUKiM.
2. Volianskyi P. B. (2013). Metodolohichni pidkhody do upravlinnia ryzykamy v protsesi likvidatsii naslidkiv nadzvychainykh situatsii. *Investytzii: praktyka ta dosvid*, 13, pp. 134—136.
3. Dobko T. V. (2022). Zlochynty Rosiiskoi Federatsii proty kulturnoi spadshchyny Ukrainy. *Informatsiia, komunikatsiia ta upravlinnia znanniamy v hlobalizovanomu sviti : zbirnik materialiv Piatoi mizhnar. nauk. konf.* (Kyiv, 23—24 chervnia 2022 r.). Kyiv: Vyd. tsentr KNUKiM.
4. *Zvernennia Prezydii UPO Ukrainka bibliotekna asotsiatsiia do biblioteknoi spilnoty Ukrainy vid 23 liutoho 2022 r.* (2022). Available at: <https://ula.org.ua/novyny-ta-podii/novyny/4977-zvernennia-prezydii-vho-ukrainska-bibliotekna-asotsiatsiia-do-biblioteknoi-spilnoty-ukrainy-vid-23-liutoho-2022-r>.
5. Kyrychok A. P. (2020). Analiz stratehichno-upravlinskykh zakhodiv reahuvannia na kryzu u haluzi derzhavnoho upravlinnia (na prykladi kryzovoi komunikatsii pid chas podii, poviazanykh iz boiamy za Ilovaik). *Tekhnolohiia i tekhnika drukarstva*, 4, pp. 90—106.
6. Koshelieva O. B., Kravchuk O. A., & Tsyselska O. V. (2022). Formuvannia modeli nadannia osvity posluh ZVO v umovakh voiennoho stanu. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 2, pp. 114—122.
7. Manifest Ukrainskoi biblioteknoi asotsiatsii (2015). "Biblioteky v umovakh kryzy. *Biblioteknyi visnyk*, 4, pp. 35—38.
8. Natarov O. O. (2022). Aktyvizatsiia komunikatsiinoi diialnosti bibliotek Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. *Materialy mizhnarodnoi naukovoï konferentsii "Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. Innovatsiini transformatsii resursiv i posluh"*. Kyiv, 4—6 zhovt. 2022 r. Available at: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/1577>.
9. Ovsianyk V. M. (2018). Kryzovi komunikatsii v umovakh nadzvychainykh situatsii. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy. Derzhavne upravlinnia*, 2, pp. 105—111.
10. Onyshchenko O. S. (2022). *Zaiava akademika NAN Ukrainy Oleksiia Semenovycha Onyshchenka shchodo protestu proty voiennoi ahresii z boku Rosiiskoho Federatsii*. Available at: <http://www.nbu.gov.ua/node/5877>.
11. Rzhenskyi A., Kunanets N., & Dobrovolska V. (2022). Informatsiine obsluhovuvannia korystuvachiv bibliotek tekhnichnykh zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy v umovakh karantynu ta voiennoho stanu: porivnialnyi analiz. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 2, pp. 57—65.
12. Sakharova M. P. & Khimich Ya. O. (2022). Rozrobka ta aktualizatsiia komunikatsiinoi polityky biblioteky v umovakh voiennoho stanu: kryzovi komunikatsii. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 2, pp. 65—74.
13. Serdiuk S. & Herasymova S. (2022). Biblioteky Ukrainy pid chas viiny: adaptatsiia do novykh realii ta vyznachennia prioritetiv. *Biblioteknyi forum: istoriia, teoriia i praktyka*, 3, pp. 9—14.

Надійшла до редакції 18 січня 2023 року

УДК 02:[3.073.533:004.77](477)(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2023.1(318).37-42

Ірина Недошитко,

кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри
інформаційної та соціокультурної діяльності ЗУНУ,
e-mail: i.nedoshytko@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9233-7169>

Леся Біловус,

доктор історичних наук, професор кафедри інформаційної
та соціокультурної діяльності ЗУНУ,
e-mail: lesya_bilovus@i.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6017-4307>

Теофілія Вількова,

старший викладач кафедри інформаційної
та соціокультурної діяльності ЗУНУ,
e-mail: teo_syrotiuk@ukr.net

Соціальні мережі як рекламний ресурс сучасної бібліотеки

У статті розглянуто можливості використання новітніх вебтехнологій для оптимізації різновекторної діяльності бібліотек, а не лише для реалізації акумулятивної та інформаційної функцій в інтернет-середовищі.

Наголошено, що кінець 1990-х рр. позначено процесами зародження й поширення блогів, а на початку 2000-х відбулася їх трансформація в соціальні мережі, що сьогодні є невіддільною частиною життя кожної людини. Через пандемію COVID-19 і зростання кількості платформ для ведення блогів цей вид діяльності стрімко набув популярності, і з кожним днем кількість користувачів та їхня активність в онлайн-середовищі зростає.

Доведено, що використання у бібліотечній діяльності новітніх медіа — блогів і соціальних мереж — допомагає бібліотекам ефективніше взаємодіяти з читачами. Завдяки інтернет-платформам книгозбірні здатні розширити сервісні можливості й надавати такі послуги: опрацювання довідкових запитів; допомога в пошуку матеріалів; формулювання порад щодо вибору інформаційно-пошукових стратегій; цілодобове інформаційно-комунікаційне обслуговування.

З'ясовано, що використання соціальних мереж допоможе залучити користувачів бібліотеки до обговорення та проведення різноманітних заходів. Зокрема, через блоги можна розв'язувати бібліотечні проблеми, розширювати професійні контакти, заохочувати користувачів ставати партнерами та спонсорами бібліотеки, формувати її позитивний імідж, організовувати й проводити семінари, вишколи, електронні виставки, опитування та конкурси, інформувати про нові надходження, анонсувати заходи, робити огляди книг, оприлюднювати списки боржників, а також заробляти гроші завдяки використанню таргетованої реклами.

Ключові слова: бібліотека; інтернет-середовище; інформаційний простір; соціальні мережі; блоги; акаунт; Instagram; YouTube

Постановка проблеми. Поява та стрімке впровадження цифрових технологій сприяли розвиткові інформаційного суспільства, у якому саме інформація набуває значущості та є об'єктом інтелектуальної діяльності людини. Кінець 1990-х рр. позначено процесами зародження й поширення блогів, а на початку 2000-х відбулася їх трансформація в соціальні мережі, що сьогодні є невіддільною частиною життя кожної людини. Своєрідного визнання набула й власне сфера блогерства: упродовж останнього десятиліття з'явилася велика кількість блогерів-інфлюенсерів (впливових осіб) у соціальних мережах, зокрема в Instagram та YouTube.

Ставити під сумнів важливість блогерства в сучасному інформаційному суспільстві недоречно, адже через пандемію COVID-19 і зростання кількості платформ для ведення блогів цей вид діяльності набув популярності, і з кожним днем показники кількості аудиторії та її активності в онлайн-середовищі лише зростають. Зокрема, станом на 2022 р. користувачами соціальних мереж є понад 4,48 млрд осіб у світі, а Instagram та YouTube — понад 3,5 млрд осіб [1].

Питання використання новітніх вебтехнологій для оптимізації різновекторної роботи бібліотек, а не лише для реалізації акумулятивної та інформаційної функцій в інтернет-середовищі, залишається актуальним.

Аналіз досліджень і публікацій. Окремі аспекти діяльності бібліотек у соціальних медіа вивчали К. Василькова, Т. Бондаренко, Л. Поперечна, В. Струнгар, Н. Тарасенко та інші. Проблеми блогів порушували О. Горошко, Р. Блоод, Е. Корні, Ф. Вігас, О. Віннер.

Мета статті — аналіз використання в бібліотечній сфері новітніх медіа — блогів і соціальних мереж — як невіддільного складника інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному інформаційному середовищі чільне місце в розвитку культури, освіти та науки належить бібліотекам. Найважливіше їх завдання —

надання інформації різним групам населення й забезпечення культурних, духовних, інформаційних, наукових та освітніх потреб, що змушує бібліотекарів підвищувати професійний рівень, удосконалювати знання й навички, стежити за тенденціями науково-технічного прогресу.

Сьогодні діяльність книгозбірень виходить за межі фізичної площини, переходячи з реального простору у віртуальний, що уможливило доступ до інформації незалежно від локації користувачів і запитуваних джерел інформації. Основними напрямками використання інтернет-технологій у бібліотеках є: створення вебсайтів і порталів, для обміну інформацією та комунікації; віртуально-довідкове обслуговування; віртуальні послуги з пошуку інформації, оформлення бібліографічних описів, добору релевантної запитам літератури; формування та оптимізація електронних каталогів; наповнення репозиторіїв відкритого доступу; впровадження автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем. Через зростання впливу медіа на діяльність бібліотек їхні фахівці повинні не лише вміти працювати із сучасними технічними засобами, а й мати критичне мислення та певний набір навичок, що передбачають пошук, опрацювання й поширення інформації.

Світ змінюється, і бібліотечні установи адаптуються до нових реалій, активно використовуючи в діяльності сучасні медіа — блоги та соціальні мережі, що дають змогу ефективніше взаємодіяти з читачами. За допомогою популярних інтернет-платформ книгозбірні можуть поліпшити сервіс, що передбачає надання таких послуг: опрацювання довідкових запитів; допомога в пошуку матеріалів; формулювання порад щодо вибору інформаційно-пошукових стратегій; цілодобове інформаційно-комунікаційне обслуговування.

На сайтах бібліотек є навігаційна система для допомоги користувачам у пошуку потрібної інформації чи послуги. Йдеться про електронні каталоги, списки тематичні та рекомендованої літератури, читацькі клуби, угруповання за інтересами тощо. Щодня присутність книгозбірень

в інформаційному просторі, й зокрема в соціальних мережах, зростає, що дає змогу говорити про формування бібліотечного медійного середовища.

Проаналізувавши рівень репрезентації українських бібліотек в інтернеті, можна стверджувати, що більшість із них мають власні сайти, блоги, сторінки в соціальних мережах Facebook та Instagram для комунікації з користувачами. У середньому книгозбірні налічують від 500 до 1000 підписників у Facebook, а дописи набирають здебільшого до 30 уподобань, переважно без коментарів. Соціальна мережа Instagram не надто популярна в бібліотечній інфраструктурі України. Більшість бібліотек не мають сторінок на цій платформі, а ті, які використовують канал для популяризації своєї діяльності, у середньому мають близько 400 підписників і 50 уподобань. Це свідчить про низьку активність використання цих онлайн-ресурсів: одноманітні дописи, які не спонукають аудиторію до участі, нецікаве подання інформації, інколи із запізненням, не сприяють збільшенню кількості підписників, багато читачів навіть не знають про такі сторінки.

Рациональне використання інтернет-ресурсів відкриє бібліотекарям багато нових можливостей, зокрема ґрунтовніше вивчати інтереси читачької аудиторії та враховувати їх під час закупівлі нової літератури; ширше популяризувати видання, наявні в бібліотеці тощо. Зауважимо, що сторінки бібліотек у соціальних мережах допомагають активізувати читачів, наприклад, запросити їх до написання рецензій-анотаций, що дуже популярно в зарубіжних країнах і створює передумови для самообслуговування.

За допомогою соціальних мереж можна залучити більше користувачів бібліотеки до обговорення та проведення різноманітних заходів. Зокрема, через блоги можна вирішувати бібліотечні проблеми, розширювати професійні контакти, заохочувати користувачів ставати партнерами та спонсорами бібліотеки, формувати її позитивний імідж, організовувати й проводити семінари, вишколи, електронні виставки, опитування та конкурси, інформувати про нові надходження, анонсувати заходи, робити огляди книг, оприлюднювати списки боржників, а також заробляти гроші завдяки використанню таргетованої реклами.

Отже, блогерство як соціальний феномен набуває дедалі більшої популярності в діяльності книгозбірень, сприяє розвитку нових напрямів роботи, розширенню та активізації аудиторії.

Розглянемо докладніше особливості використання Instagram та YouTube для популяризації бібліотечних установ.

Instagram — соціальна мережа, у якій аудіо-візуальній інформації належить визначна роль, а

текст має другорядне значення. На інтернет-сторінках бібліотек доцільно розмішувати оригінальні, креативні фото. Наприклад, з допомогою графічних редакторів *створити деталізований образ героя з книги*: лицар із мечем, фея з крилами, дракон тощо, чи *розміщувати атмосферні фото*, як це робить URBAN бібліотека м. Львова. Саме цей акаунт є лідером серед вітчизняних книгозбірень із ведення сторінки в Instagram. Активне використання можливостей соцмережі, постійна взаємодія з читачами та видавництвами дала змогу львів'янам збільшити кількість підписників до 2 тис. [2] (фото 1).

Фото 1. Instagram-акаунт Urban бібліотеки у Львові

Ще один тип зображення, який можна поширювати зі сторінки бібліотеки, — *меми*. Жартівливі світлини, що відображають кумедні ситуації в роботі бібліотекарів, позначені великим емоційним потенціалом. Такі фото публікує Бібліотека Університету Сан-Франциско у США. Більшість мемів є жартами на тему "тиші" у бібліотеках і пошуку інформації для написання наукових робіт [3].

Відеоролики, що висвітлюють роботу бібліотеки та розкривають її фонди. Відеопоказ бібліотечних зібрань — найкращий спосіб розповісти про наповнення фондів. Наприклад, Бурлінгеймська публічна бібліотека у США запровадила рубрику Bedtime ("Казки перед сном"). На сторінці установи в Instagram здійснюються прямі трансляції, під час яких міс Дженні демонструє дитячі книжки та читає їх. Ці програми бібліотека зберігає в дописах, аби будь-який користувач мав змогу переглянути їх пізніше [4] (фото 2).

Інформація щодо нових надходжень і подяка користувачам й авторам за подаровані книги. Українські бібліотеки завжди інформують аудиторію через соціальні мережі про новинки, проте часто на цьому й зупиняються. Щоб збільшити кількість переглядів акаунта установи, можна звернутися до авторів книг і попросити стисло розповісти, чому потрібно витратити час на прочитання їхнього твору. Такий метод використо-

вує Публічна бібліотека м. Сан-Франциско у США. На сторінці книгозбірні в Instagram є багато роликів, де автори за одну хвилину розповідають про свою книгу та запрошують охочих на зустріч [3].

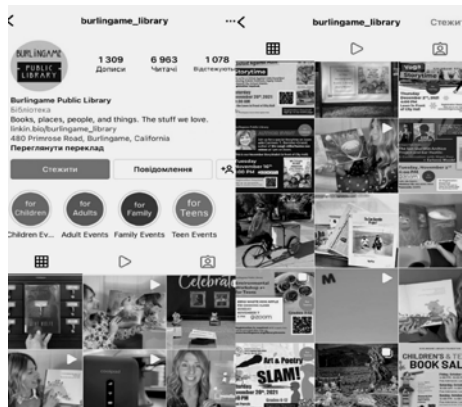

Фото 2. Instagram-акаунт
Бурлінгеймської публічної бібліотеки

Календар соціокультурних подій. Бібліотеки — це культурні осередки, тому в соцмережах доцільно поширювати інформацію про важливі для країни дати. Вітчизняні книгозбірні — це приклад для інших установ та інституцій, як потрібно дбати про культуру. Зокрема, бібліотека-музей "Літературне Тернопілля" в м. Тернополі щодня публікує дописи про певні події, починаючи від дат народження відомих українців і закінчуючи днями пам'яті. Водночас слід зауважити, що українські бібліотеки здебільшого оприлюднюють сухі факти, супроводжуючи їх фотографіями низької якості.

Гідним прикладом для наслідування можна вважати Нью-Йоркську публічну бібліотеку, на сторінці якої спочатку розміщують коротке резюме події, а згодом — її докладний опис. Бібліотекарі створили хештег #SundayStyle, який використовують для щотижневої популяризації інформації про відомих людей, як-от Мерилін Монро, Лінда Браун, Сандра Ді, Ллойд Баттіста та інших. В акаунті розміщено інформацію не тільки про книги, а й про новини кіно, театру, музики [5] (фото 3).

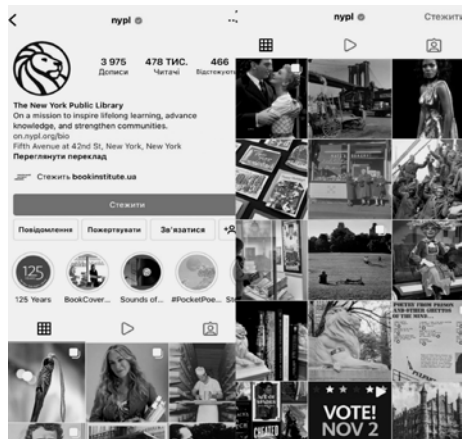

Фото 3. Instagram-акаунт Нью-Йоркської
публічної бібліотеки

Опитування в щоденних дописах. Не варто забувати про щоденні дописи (сторіс), адже саме їх бачить користувач одразу після входу в застосунок. Використовувати їх варто щодня, але не потрібно робити кілька різних опитувань на день. Оптимальним варіантом буде одне опитування, що містить 5—7 запитань, чи 1—2 гри на день. Уважаємо за доцільне розробити графік, у які дні тижня проводити онлайн-опитування, а у які — ігри. Цей захід допоможе активізувати аудиторію, не перевантажуючи та не стомлюючи її.

Рецензії на книги від читачів бібліотеки. Поширення відгуків користувачів на книги в instagram-акаунті бібліотеки позитивно позначається на кількості підписників, адже кожному приємна увага та подяка, висловлені публічно.

Поради читачам, тематичні добірки. Можна публікувати не лише переліки на кшталт "Сто найвизначніших книг за версією New York Time", а й створювати власні тематичні списки. Наприклад, "Книги, які рекомендує прочитати Макс Кідрук" (або інша відома особа) чи "Вибір наших читачів", "Книги, які читають найменші читачі й читачки", "Три найпопулярніші романтичні історії від нашої читачки пані Лариси" тощо. Простір для креативу широкий, адже важко перевірити, чи насправді пані Лариса читала й рекомендувала ці книжки.

Отже, соціальна мережа Instagram надає багато можливостей для творчості та залучення читачів без розлогого текстового повідомлення, наприклад, з допомогою оригінально оформленої фотографії та інтерактивних засобів.

Розглянемо способи привернення уваги до бібліотек через YouTube — платформу, що спеціалізується на оприлюдненні відеороликів.

Створення цікавого й актуального відео-контенту про книги. Можна ділитися новинами з книжкового або культурного світу, анонсувати літературу, оприлюднювати стислі анотації, розповідати про зарубіжні книжкові видання. У такий спосіб бібліотекарі можуть спонукати вітчизняні видавництва купувати права на книги, цікаві українському читачеві. Доцільним є також розширення сфери бібліотечної діяльності: інформування аудиторії про новинки в галузі кіно, театру, художнього мистецтва, культурні фестивалі тощо.

Цікавим форматом роботи бібліотекаря є інтерв'ювання місцевих і запрошених з інших регіонів України авторів, видавців, перекладачів, редакторів, верстальників та інших дотичних до видавничої справи фахівців; популяризація інформації щодо життя, творчого шляху й видавничих планів авторів; ознайомлення читачів із захопливими історіями про тривалий шлях, який пройшла книга перш ніж потрапити до рук читача тощо.

Постійне розміщення відеоматеріалів та інтерація з аудиторією. Бібліотека може ефективно взаємодіяти з користувачами через коментарі та книжкових блогерів. Зауважимо, що бібліотекарі повинні обов'язково та швидко відповідати на коментарі, навіть якщо дописи не стосуються теми відеоролика.

Книжкові блогери допомагають популяризувати діяльність книгозбірень, книги та читання. Доцільно разом із ними знімати відео, наприклад, раз на місяць, та обговорювати події з культурного життя міста. Зауважимо, що краще залучати до співпраці місцевих блогерів.

Публікування читацьких рецензій на книжкові видання. Як і в Instagram, на YouTube також зручно поширювати відео з відгуками аудиторії на книги. Можна разом із читачами продумати сценарій відео, спробувати монтувати його, використовуючи можливості сучасних програм.

Залучення читачів до обговорень книг. Працівники бібліотеки можуть запропонувати активним користувачам прочитати певну книгу для подальшого обговорення. Щоб дискусія була цікавою, варто залучити до участі осіб різних віку та статі. Цікавою є ідея обговорення екранізованого твору. Готуючись до такої події, можна зняти два відео: одне про книгу, а друге — про фільм; ідеться про онлайн-відео — аналог читацького клубу.

Організація спільних читань книг. Щодня або раз на тиждень слід читати книгу разом із відвідувачами книгозбірні. При цьому розділи мають читати вголос різні особи: від дітей до людей похилого віку.

Оприлюднення коротких відеозвітів щодо заходів, проведених у бібліотеці. Уважаємо за доцільне створювати відеоролики, здатні приваблювати не лише нових читачів, а й спонсорів і цікавих особистостей зі сфери шоубізнесу чи культури.

Отже, завдяки YouTube до бібліотеки можна привернути увагу багатьох потенційних користувачів, але для цього треба вміти не тільки створювати цікаві інформаційні повідомлення, а й знати основи монтажу та режисури, адже

тільки відео з якісним контентом зможе утримати фокус аудиторії. Однією із суттєвих переваг платформи є можливість розміщення великої кількості повідомлень в одному відео, що спрощує пошук потрібної інформації на сторінці акаунта.

Висновки. У сучасному інформаційному середовищі вагому роль у розвитку культури, освіти та науки виконують бібліотеки, які сьогодні переносять діяльність у віртуальний простір й активно використовують соціальні мережі для взаємодії з читачами та громадськістю.

Співробітники книгозбірень повинні не лише вміти працювати з новітніми технічними й технологічними інструментами, а й бути креативними, мати критичне мислення та певний набір навичок, пов'язаних із пошуком, опрацюванням і поширенням інформаційного продукту.

Сучасні бібліотечні установи активно використовують у роботі новітні медіа — блоги та соціальні мережі. З кожним днем присутність бібліотек у соцмережах лише зростає, тому можемо говорити про формування бібліотечного медійного середовища.

На instagram-сторінках книгозбірні можна розміщувати креативні фото, меми, короткі відеоролики про бібліотеку та книжки, інформацію про нові надходження, календарі соціокультурних подій, рецензії на твори від читачів, поради з читання, тематичні добірки, а також проводити опитування й онлайн-ігри.

Популяризації діяльності бібліотек через платформу YouTube допомагає опублікування інформації про цікавий та актуальний книжковий контент, інтерв'ю з авторами, видавцями, перекладачами, редакторами та іншими дотичними до видавничої справи фахівцями, уміщення відео про новини у сфері кіно, театру, ужиткового мистецтва, створення роликів разом із книжковими блогерами та читачами бібліотек, проведення спільного читання книг, а також стислі та захопливі звіти щодо проведених заходів, що дає змогу залучити нових користувачів, спонсорів і відомих осіб.

Список використаних джерел

1. Dean B. Social Network Usage & Growth Statistics: How Many People Use Social Media in 2022? / B. Dean // Backlinko. — Mode of access: <https://backlinko.com/social-media-users> (дата звернення: 12.01.2023). — Title from the screen.
2. URBAN бібліотека. [@urban_biblioteka]. Instagram-сторінка. — Режим доступу: https://www.instagram.com/urban_biblioteka/ (дата звернення: 17.01.2023). — Назва з екрана.
3. Публічна бібліотека Сан-Франциско. [@sfpubliclibrary]. Instagram-сторінка. — Режим доступу: <https://www.instagram.com/sfpubliclibrary/> (дата звернення: 17.01.2023). — Назва з екрана.
4. Публічна бібліотека Бурлінгейма. [@burlingame_library]. Instagram-сторінка. — Режим доступу: https://www.instagram.com/burlingame_library/ (дата звернення: 17.01.2023). — Назва з екрана.
5. Публічна бібліотека Нью-Йорка. [@nypl]. Instagram-сторінка. — Режим доступу: <https://www.instagram.com/nypl/> (дата звернення: 17.01.2023). — Назва з екрана.

Iryna Nedoshytko,
PhD of Historical Sciences, Associate Professor, Head of the
Department of Information and Socio-Cultural Activities of WUNU

Lesya Bilovus,
Doctor of Historical Sciences, Professor of the Department of Information
and Socio-Cultural Activities of WUNU

Teofilia Vilko,
Senior Teacher of the Department of Information
and Socio-Cultural Activities of WUNU

Social media as an advertising resource of a modern library

The article discusses the possibilities of use the newest web-technologies to optimize the multi-vector work of libraries, not only implementation of their accumulative and information functions in the Internet environment.

It is emphasized that the late 90s of the last century were marked by the emergence and spread of blogs, and in the early 2000s they were transformed into social media, which became an integral part of everyone's life. Due to the COVID-19 pandemic and the increase in the number of blogging platforms, this type of activity has gained popularity, and the number of users and their activity in the online environment is growing every day.

It is proved that the use of new media in library activities, such as blogs and social media, helps libraries to interact with their readers. Due to the internet-platforms libraries can improve their services, which include the following: processing reference requests, assistance in finding materials, formulating advice on choosing information and search strategies, and round-the-clock information and communication services.

It is found that the use of social media will help to involve library users in discussion and events. For example, blogs can be used to clarify various library issues; to expand professional contacts; to build a positive image; to encourage users to become partners and sponsors of the library; to organize and conduct seminars, workshops, e-exhibitions; to inform about new acquisitions; to announce events, organize surveys and contests; to review books; to publish lists of debtors, and to earn money using targeted advertising.

Keywords: library; Internet environment; information space; social networks; blogs; account; Instagram; YouTube

References

1. Dean B. (2022). *Social Network Usage & Growth Statistics: How Many People Use Social Media in 2022?* Available at: <https://backlinko.com/social-media-users>.
2. *URBAN library*. [@urban_biblioteka]. (2022). Available at: https://www.instagram.com/urban_biblioteka.
3. *San Francisco Public Library*. [@sfpubliclibrary]. (2022). Available at: <https://www.instagram.com/sfpubliclibrary/>.
4. *Burlingame Public Library*. [@burlingame_library]. (2022). Available at: https://www.instagram.com/burlingame_library/.
5. *New York Public Library*. [@nypl]. (2022). Available at: <https://www.instagram.com/nypl/>.

Надійшла до редакції 11 січня 2023 року

З АРХІВУ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

УДК 019.912:004.65]:070.48]:[015:061.1](477)]"1961"(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2023.1(318).42-47

Світлана Шульженко,
старший науковий співробітник
Державного архіву друку Книжкової палати України,
e-mail: arkhiv@ukrbook.net

Катерина Шульженко,
науковий співробітник
Державного архіву друку Книжкової палати України,
e-mail: arkhiv@ukrbook.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4964-6190>

Створення електронної бази ретроспективної бібліографії газетного фонду Державного архіву друку (на матеріалах 1961 року)

Підготовлена авторками стаття є наступною у справі оприлюднення результатів аналітико-статистичного опрацювання фонду газетної періодики, що зберігається в Державному архіві друку Книжкової палати України. Пропоноване дослідження актуалізує газетну періодику 1961 р.

Дотримуючись затверджених вимог до звітної продукції, авторки порушують проблему дослідження газетної періодики, зосереджують увагу на її жанровості, форматі, видавничих стандартах тощо.